

Astfel se prezintă neamul pe linia lui Dragoș, amestecată cu a lui Bogdan, fost și el voievod în Maramureș. Această situație a făcut pe Onciul să spună că « Dragoș este începătorul, Bogdan îndeplinitorul întemeierii Moldovei »¹. Să precizăm ce spun documentele și despre Bogdan.

Pentru prima dată, la 21 octombrie 1343, **Bogdan**, fost voievod de Maramureș, apare ca necredincios față de rege, deoarece în iarna trecută avusese o ceartă cu Crăciun, voievodul din Bilke². Peste șase ani situația lui este mai gravă. La 15 septembrie 1349 regele spune că Ștefan, fiul lui Iuga, « foarte de curind a căzut în vina infidelității, alăturându-se lui Bogdan, fostul voievod, unchiul său și necredincios învederat al nostru și al regatului nostru »³. Infidelitatea constă în faptul că Ștefan a scos din moșiile lor Giulești și Nyres pe Giula, fiul lui Dragoș, și pe fii săi, arzându-le casele și făcându-le pagubă.

Mai mulți ani incetează orice informație despre Bogdan. Abia la 2 februarie 1365 vedem că Balc voievod, fiul lui Sas, pentru servicii aduse coroanei în Moldova, e răsplătit cu posesiunile deținute pînă aici de « Bogdan voievod și de fii săi, anume cunoștinții noștri necredincioși », care, « abătîndu-se de mai multe ori de la calea adevărului și stăruința credinței datorate, retrăgîndu-se pe ascuns din zisul nostru regat al Ungariei în mai sus-pomenita țară a noastră Moldova pe care caută să o păstreze în paguba maiestății noastre », sînt privați de toate acestea, iar privilegiile ce au avut, anulate⁴.

Atît se reflectă în actele ungare. Bogdan este un infidel constant, dar nu pleacă din Maramureș. Nu știm motivele infidelității din 1343, dar le putem asemui cu acelea de care era vinovat și nepotul său Ștefan în 1349, adică acte de violență în Maramureș. Numai din actul din 1365 reiese că e vorba de o părăsire a regatului, care dă drept regelui să-i confişte averea. Că acum sau nu de mult s-a întîmplat aceasta rezultă expres din faptul că numai acest act amintește procedura confiscării averii lui Bogdan, cu asentimentul reginei mame și cu sfatul prelaților și baronilor regatului⁵. Dar, deși regele vorbește de « țara noastră Moldova », totuși el nu înțelege că face parte din Ungaria însăși, fiindcă Bogdan s-a dus acolo clandestin, iar prin dorința de a o păstra pentru sine aduce ofensă « maiestății » regale⁶. Este exact limbajul pe care îl întrebuițează și pentru « *terra nostra Transalpina* », și acolo, în Țara Românească, știm mai bine ce înseamnă aceasta. Această simplă similitudine arată care era poziția Moldovei la 1365 față de Ungaria⁷. Independența « Moldovei » lui Bogdan era astfel recunoscută oficial.

În ce privește succesiunea Dragoș → Sas → Bogdan, ea nu se poate susține nici ca filiație pentru primii doi, și nici cronologia dată fiecăruia pînă acum după letopisește. Diploma regelui ungar din 2 februarie 1365 este hotărîtoare în această privință.

Intrucit, la 20 martie 1360, Dragoș fiul lui Giula, capătă moșii pentru servicii aduse mai ales în « restaurarea » țării Moldovei (singurul Dragoș care capătă recompense pentru astfel de servicii), spre deosebire de Dragoș de Bedeu, aceasta ne face să credem că Dragoș fiul lui Giula este « descălecătorul ». Cert este că, la această dată el trăia în Maramureș și încetase să mai aibă legături cu cele ce se petreceau la est de Carpați. Așadar, după mărturia documentelor, nu reiese că Dragoș a murit în slujba sa pe care o avea în Moldova. Este foarte probabil că i-a urmat altcineva, în aceleași condiții față de coroana maghiară.

Tot așa la 2 februarie 1365, *Balc, fiul lui Sas*, capătă o răsplătă asemănătoare. Tatăl său rămăsese însă încă în Moldova, desigur să lupte cu necredinciosul Bogdan, ale cărui moșii

¹ D. Onciul, *Opere complete*, vol. I, p. 308.

² Mihályi, p. 17: *Bogdan, quondam vojvoda de Maramarosio, noster infidelis. Documenta Valachorum*, p. 99—103. Documente privind istoria României, vol. cit., p. 157—158.

³ Mihályi, p. 26—27: *qui nuperrime notam infidelitatis Bogdano quondam vojvoda patruo suo nostro et regni nostri infideli notorio adhaerendo incidit. Documenta Valachorum*, p. 115—116. DIR vol. cit., p. 501.

⁴ Mihályi, p. 57: *Bogdan vojvoda et suis filiis, nostris videlicet infidelibus notarijs . . . a veritate via et debite fidelitatis constancia pluris deviantes, de dicto regno nostro Hungarie in prectam terram nostram Moldavam clandestine recedentes, eandem in nostre maiestatis contumeliam moliturus conservare. Documenta Valachorum*, p. 178—181.

⁵ Mihályi, p. 57: *de beneplacita voluntate et consensu serenissime principisse domine Elizabeth regine Hungarie genitricis nostre karissime, de consilioque prelatorum et baronum regni nostri prematuro. Afirmarea este clară: regele nu poate acționa singur împotriva unui nobil, fie el și infidel. Participarea reginei mame arată ea însăși că Bogdan uzurpase drepturi personale ale ei. Aceasta ne face să credem că Bogdan nu este infidel față de regat, ci față de persoana regelui sau a reginei.*

⁶ Înșuși documentul face distincție între regatul nostru Ungaria (*de regno noster Hungarie*) și țara noastră Moldova (*terram nostram Moldavam*). Raporturile juridice sînt fără îndoială deosebite. Cronicile contemporane polone și ungurești nu dau nici ele mai multe informații. Singur Ioan de Küküllő, biograful regelui Ludovic, spune că, în timpul acestuia, « Bogdan, voievodul românilor din Maramureș, adunînd pe românii aceluia district, a trecut în ascuns în țara Moldovei, supusă coroanei regatului Ungariei, însă din cauza vecinătății tătarilor de mult timp părăsită de locuitori. Și cu toate că a fost combătut adeseori de oastea regelui, totuși, crescînd numărul românilor locuitori în acea țară, ea s-a constituit ca stat ». Cronicarul nu fixează data acestui eveniment, dar țînînd seama de diploma din 2 februarie 1365, analizată aici și cu care consună, el nu a putut avea loc mult timp înainte.

⁷ Desigur este foarte atrăgătoare ipoteza formulată de mai mulți istorici români și unguri, conform căreia Bogdan, fiul lui Nicolae (Micula), amintit în 1335 în Banat și presupus membru al familiei Basarab din Țara Românească, ar fi tot una cu Bogdan, fratele lui Iuga din Maramureș și viitor domn moldovean. Dar această ipoteză nu se poate susține prin documentele pe care le cunoaștem pînă acum.